

VÝVOJOVÉ TRENDY V OBLASTI VYZBROJOVÁNÍ OZBROJENÝCH SIL NIZOZEMSKA

Kpt. Ing. Jan VALOUCH

Anotace:

Cílem článku je analyzovat vývojové trendy ve vyzbrojování ozbrojených sil Nizozemska. Informace o plánovaných schopnostech ozbrojených sil a možnostech obranného průmyslu jsou v článku doplněny o přehled modernizačních projektů a o základní směry specializace ozbrojených sil. Na základě těchto údajů jsou nastíněny základní vývojové trendy ve vyzbrojování a možnosti vzájemné spolupráce nizozemských a našich ozbrojených sil, resp. prvků obranného průmyslu.

Plánované schopnosti ozbrojených sil Nizozemska

Základní úkoly ozbrojených sil Nizozemska byly definovány v dokumentu „Bílá kniha obrany 2000“. Ozbrojené síly Nizozemska mají disponovat takovými operačními schopnostmi, které zabezpečí plnění následujících úkolů :

- ochrana integrity národního a spojeneckého území, včetně Nizozemských Antil a Aruby,
- podpora mezinárodního práva a stability,
- pomoc civilní sféře v souvislosti s vynucením práva, živelnými pohromami, humanitární pomocí a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

Ozbrojené síly si kladou za cíl vytvořit moderní armádu se širokým spektrem schopností, připravenou na efektivní zajišťování obrany a bezpečnosti státu. K hlavním ambicím pro rozmezí let 2000—2009 patří především :

- stabilizace početního stavu ozbrojených sil (75000 osob),
- stabilizace počtu vojenských lokalit (350 posádek),
- zachování širokého spektra schopností ozbrojených sil,
- efektivnější operativní řízení na všech úrovních velení,
- efektivita výcviku jednotek pro jejich použití na vlastním území i v zahraničí,
- schopnost efektivně reagovat na úkoly vyvolané politickým a veřejným zájmem,
- schopnost fungovat ve stanoveném rozpočtovém rámci.

Specializace ozbrojených sil

Přimořská poloha Nizozemska je určujícím faktorem pro vytváření operačních schopností v rámci námořních sil, a z toho vyplývá i důraz na schopnosti a vybavení Královského nizozemského námořnictva. Ozbrojené síly Nizozemska se orientují na mezinárodní spolupráci v rámci NATO a EU, ale i na další typy bilaterální a multilaterální spolupráce.

Nizozemsko může nabídnout v rámci mezinárodní spolupráce především:

- kapacity v námořní přepravě,
- spolupráci při ochraně pobřeží,
- kapacity v letecké přepravě,
- tankovací letouny,
- spolupráci v rámci vývoje simulační a trenažérové techniky.

Modernizace ozbrojených sil

V rámci deklarovaných schopností a ambicí ozbrojených sil Nizozemska jsou plánovány v jednotlivých druzích vojsk následující modernizační programy a cíle:

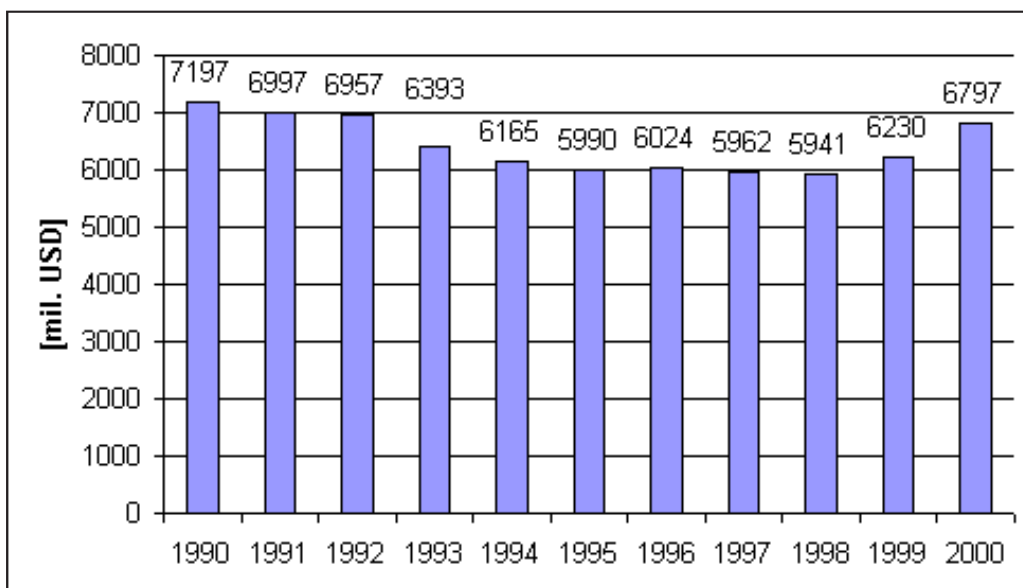
Složka ozbrojených sil	Modernizační záměr	Časové období
Námořnictvo	Zavedení 4 ks protivzdušných velitelských fregat (LCF)	2001—2005
	Zavedení druhé transportní loď	2000—2007
	Modernizace 10 minolovek Alkmaar	2002—2008
	Náhrada 2 ks hydrografických lodí	2000—2003
	Početní redukce fregat za 16 na 14 ks	2000—2005
	Náhrada helikoptér LYNX 20 vrtulníky NH-90	2001—2007
	Modernizace 10 ks průzkumných letounů P-3C Orion	2001—2005
	Zavedení 3 ks požárních záchranných vozů E-one	2002—2004
Letectvo	Nákup 14-16 ks lehkých helikoptér jako náhrada za 27 ks helikoptér Bolkow-105 a 4 ks Alouette	2000—2003
	Vybavení dopravních helikoptér prostředky elektronické ochrany	2000—2004
	Nákup nových radarů pro helikoptéry Apache	2000—2003
	Vybavení bojových letounů o nové laserové a GPS navigační systémy	2003—2008
	Přizpůsobení tankovacích letounů KDC-10 potřebám NATO	2000—2004
	Zavedení 23 ks požárních záchranných vozů E-one	2002—2004
	Nákup simulátoru MSHAFT pro výcvik posádek helikoptér Chinook, náklady 19 mil USD	2002—2004
	Modernizace letounů F-16, projekt Midlife Update Project	1996—2003
	Zavedení nového bojového letounu jako náhrada F-16	2006—
Pozemní síly	Modernizace tanků Leopard 2 A5 – upgrade na A6, vyřazení typů Leopard II A4	2000—2005
	Zavedení Digitálního výcvikového systému MCTC určeného k simulaci reálného boje	2003
	Zavedení víceúčelového obrněného vozidla (MRAV-Multi Role Armored Vehicle), spolupráce s Německem	2001—

Finanční aspekty modernizace

Možnosti státu a následně výše a skladba rozpočtu ozbrojených sil výrazně ovlivňují možnosti v oblasti investic do nové techniky a modernizaci stávajícího vybavení a výzbroje. Nizozemský rozpočet na obranu se v rozmezí let 1990—2000 pohyboval na úrovni 1,7% až 2,5% HDP, což v absolutní hodnotě činilo přibližně 6,5 mld USD. Následující tabulka uvádí srovnání obranných výdajů Nizozemska a ČR.

	Počet obyvatel [mil.]	HDP [mld.USD]	Roční růst HDP [%]	HDP na 1 obyvatele [USD]	Velikost ozbrojených sil [tis.příslušníků]	Obranné výdaje [mil.USD]	Obranné výdaje jako % HDP	Obranné výdaje na 1 příslušníka [USD]	Počet příslušníků ozbr. sil na tisíc obyvatel
NL	16,0	364,8	3,5	22800,0	51,9	6797,0	1,7	130963,4	3,2
ČR	10,3	50,8	2,9	4932,0	57,7	1141,0	2,2	19747,7	5,6

Tab.1: Obranné výdaje Nizozemska a jejich srovnání s ČR (r. 2000)

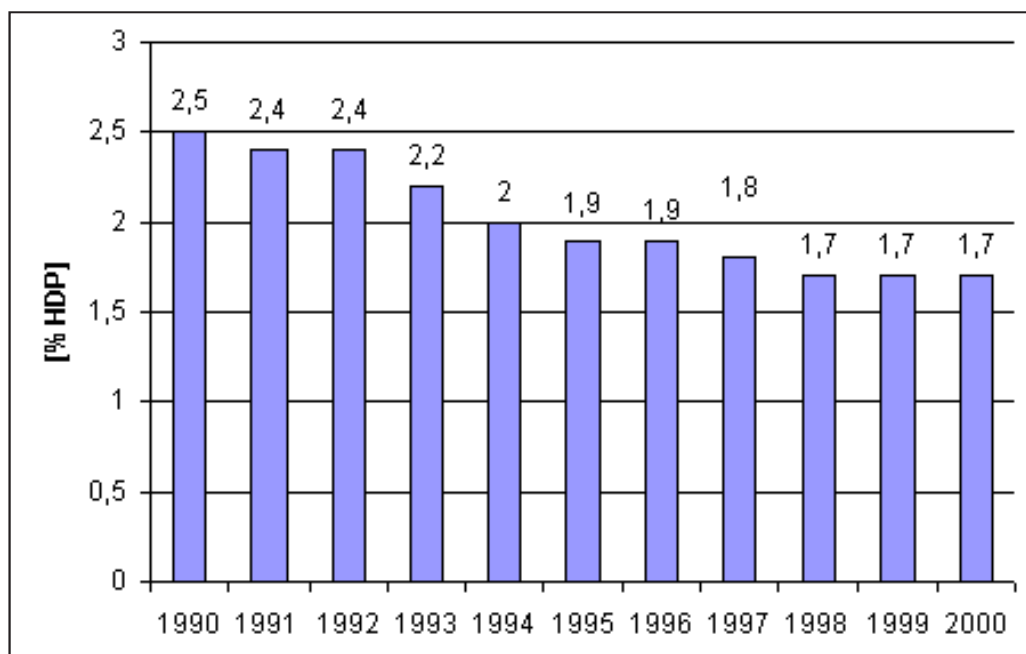


Obr.1: Vývoj obranných výdajů Nizozemska v letech 1990—2000 v mil USD

Trend vývoje obranných výdajů Nizozemska znázorněný graficky na obr. 1 a 2 vykazuje nárůst přibližně o 14% v období let 1998—2000, jež byl způsoben zejména nárůstem investic do modernizačních projektů námořnictva a investic potřebných k splnění závazků v zajišťování evropské obrany.

Z porovnání výše uvedených grafů je patrné, že i přes zachování procentuálního podílu obranných výdajů 1,7% HDP, tyto výdaje v letech 1998—2000 rostly a to díky rostoucí ekonomice Nizozemska.

V rozpočtu docházelo ke změnám vyvolaným jak ekonomickými tak vojensko-politickými faktory. Na základě snahy Nizozemska o aktivnější zapojení do spolupráce v oblasti evropské bezpečnosti – ESDI (Evropské bezpečnostní a obranné identity), bylo na základě „**Government Spring Financial Report 2000**“ (Vládní finanční zprávy, Jaro 2000) rozhodnuto o navýšení rozpočtu v letech 2000—2004 o sumy v rozmezí 240—370 mil. EUR ročně.



Obr.2: Vývoj obranných výdajů v letech 1990—2000 jako procentuální podíl na HDP

Na druhé straně se stagnace ekonomiky nevyhnula ani Nizozemsko a proto byla naplánována v rámci ozbrojených sil na základě dokumentu s názvem **Defence and Strategic Accord**, z listopadu 2002 (Obranná a strategická dohoda) redukce finančních zdrojů. Tato redukce by měla do roku 2006 činit 110 mil EUR. V dalších letech po roce 2006 budou výdaje taktéž nižší. Toto bude mít za následek jak snížení vojenského a civilního personálu, tak i omezení v oblasti plánovaných modernizačních programů. Prioritou zůstávají výdaje na splnění závazků v zajišťování evropské obrany, kterých se snižování rozpočtu nedotkne.

Možnosti obranného průmyslu

Nizozemsko je možno z hlediska vojenského průmyslu zařadit mezi malé země. Nizozemský průmysl je primárně orientován na dodávky pro velké výrobce – integrátory, s výjimkou stavby lodí a s ní spojený vývoj a výrobu řídicích systémů a senzorů. Mezi hlavní odvětví, která jsou přizpůsobena a vybavena na dodávky pro ministerstvo

obranu patří elektrotechnika, optoelektronika, zpracování kovů, automobilní, letecký a strojírenský průmysl.

Rozsah a složení nizozemského obranného průmyslu neumožňuje Nizozemsku hrát významnější roli v evropském vývoji a na globálních trzích. Obranný průmysl je založen na aktivitách průmyslu civilního a v tomto sektoru je zaměstnáno téměř 10000 lidí. Obrat z vojenské výroby činí v průměru pouze přibližně 7 % z celkového obratu společností. Vojenský vývoz činí přibližně 10 % vývozu zainteresovaných společností a počet zaměstnanců podílejících se na vojenské výrobě ve vybraných firmách činí přibližně 8,2 % jejich celkového počtu pracovních sil.

Na základě těchto čísel je možno konstatovat, že u nizozemských společností participujících na vojenské výrobě je průměrný podíl těchto činností menší než 10 % jejich celkových aktivit.

Skladba obranného průmyslu Nizozemska

Co se týče složení nizozemského obranného průmyslu je možno ho rozdělit do tří skupin:

1. skupina: 5 relativně velkých společností se 60% podílem na celkovém obratu obranného průmyslu :

- Koninklijke Shelde Groep (KSG),
- RDM Technology,
- Fokker Aviation (Stork Aerospace Group),
- HSA/ Thales Nederland,
- Ballast Nedam.

2. skupina: 55 malých společností se 22% podílem na celkovém obratu obranného průmyslu.

3. skupina: 87 společností neorientujících se na export a tvořících zbývajících 18 % podílu na celkovém obratu obranného průmyslu.

Pouze největší společnosti zabývající se výrobou vojenských systémů a stavbou lodí – RDM, KSG a Stork, vyrábí v první řadě pro nizozemský trh, konkrétně pro potřeby ozbrojených sil. Zbývajících společností jsou v rámci obranného průmyslu zapojeny do produkce součástí a podsystémů. Působí tedy jako subdodavatelé.

Nejen různorodost ve velikostech společností, ale také velké množství odvětví, ve kterých působí a jejich tradice a struktury určují, že tyto společnosti mají odlišné zájmy při zapojení se do obranného průmyslu. Například HSA/Thales, která je součástí Thomson – CSF/Thales je dobře zařazena do širších evropských struktur a je vedoucí evropskou společností ve vojenské elektronice. Společnost Stork je na druhé straně daleko více závislá na národní obranné politice (obstarání zbrojního materiálu, offsety). V sektoru vojenské informatiky a telekomunikací národní hranice více méně zmizely, kdežto v oblasti stavby lodí se ještě nezačalo s nezbytnou restrukturalizací a v první řadě jsou orientovány na národní zájmy.

Společné vyzbrojovací programy

Modernizační projekt	Zaměření
Joint Strike Fighters	účast na vývoji a výrobě bojového letounu
Eurofighter	podíl na vývoji 3. verze bojového letounu
F-35 JSF – Training Equipment	vývoj simulačních modelů pro Joint Strike Fighters
Leopard 2 – upgrade	modernizace tanku ve spolupráci s Německem, Švýcarskem a Švédskem
European Helicopter NH-90	vývoj nového typu helikoptéry ve spolupráci s Německem, Itálií, Francií a Portugalskem
Evropská obojživelná iniciativa (EAI- European Amphibious Initiative)	modernizace a rozvinutí schopností obojživelných – vylodovacích sil (V. Británie, Německo, Francie, Itálie)
MRAV Program (Multi Role Armored Vehicle)	podíl na vývoji a výrobě obrněného vozidla, spolupráce s německou firmou KMW
Multinational Fighter Program (Mezinárodní program bojových letounů)	modernizace letounu F-16 (Belgie a Portugalsko)
AEW Program	modernizační program prostředků včasné letecké výstrahy pro potřeby NATO
Nizozemsko–belgický operační štáb námořnictva, ABNL (Admiral BENELUX)	spolupráce na modernizaci infrastruktury námořní základny

Vývojové trendy ve vyzbrojování

Mezi hlavní priority modernizace a vyzbrojování ozbrojených sil Nizozemska patří oblast námořní techniky. Velký důraz klade Nizozemsko na zabezpečení obrany v evropském kontextu a na svoji účast v mezinárodních operacích.

I přes výše uvedené priority je samozřejmostí nizozemských ozbrojených sil modernizovat vybavení i u ostatních složek – pozemních sil a letectva. Ozbrojené síly sice deklarují směry své specializace (námořní a letecká doprava, ochrana pobřeží), ale snaží se zachovat široké spektrum schopností. Toto vychází i z jejich cílů vytvářet jednotky schopné relativně samostatně plnit úkoly v mezinárodních uskupeních.

Proces vyzbrojování je ovlivněn :

- stagnací ekonomiky státu a tím i omezováním rozpočtu ozbrojených sil,
- snahou o aktivní zapojení do mezinárodního obranného úsilí,
- centralizací managementu a kontrolních orgánů,
- slučováním zásobovacích a stravovacích služeb,
- spojováním finančních a administrativních orgánů,
- potřebou zefektivnění vojenské dopravy,
- poklesem výstavby a snížení rozsahu infrastruktury v ozbrojených silách.

Politika Nizozemí ve vztahu k akvizicím ozbrojených sil vychází z uznání nutnosti toho, aby některé kapacity obranného průmyslu byly nadále udržovány a počítá, že stát bude sehrávat jistou (poměrně omezenou) roli pokud se týče rozvoje a podpory

specifických odvětví s významem pro obranný průmysl. Vláda klade velký důraz na ekonomický význam průmyslových aktivit majících vztah k obraně, např. na úspěchy výrobců při vývozu produktů, při vývoji nových technologií a při aplikaci a vývoji duálních (vojenských a civilních) technologií.

V rámci obranného průmyslu je třeba vzít v úvahu skutečnost, že klíčové systémy, které znamenají budoucnost ve vojenství, jsou založeny na moderní elektronice, informačních technologiích a telekomunikacích. Spojovacím článkem mezi těmito systémy je jejich civilní původ. Nemůže být již řeč o vojenském přínosu pro civilní trhy – vývoj směřuje k obratu do jiných směrů. Budou zde hrát velkou roli zejména schopnosti inovace společností a finanční předpoklady. Životní cyklus generací elektronických, telekomunikačních a informačních systémů se snížil na čtyři roky a obranný průmysl si nemůže dovolit vyrábět čistě vojenské komponenty.

Další nezbytností do budoucna je nutnost rozšiřování dvoustranné nebo mnohostranné spolupráce z důvodu rozdělení nákladů na výzkum, vývoj a výrobu zařízení. Pro některá odvětví, jako je např. stavba lodí to bude otázka jejich dalšího přežití.

Možnosti spolupráce ozbrojených sil Nizozemska a České republiky

Nizozemsko, podobně jako Česká republika, vyslalo do Afganistanu svoje zdravotnické pracoviště. Jednalo se o tzv. MOGOS – Mobile Medical Operation Room System. Toto pracoviště disponovalo ojedinelou vlastní krevní bankou, zásobenou ve spolupráci s nizozemským námořnictvem. Na základě této skutečnosti je možné ukázat na jeden z možných směrů ve vzájemné spolupráci našich a nizozemských ozbrojených sil.

Ozbrojené síly Nizozemska kladou velký důraz na rozvoj nových technologií a zbraňových systémů. Mezi nimi je možné se zmínit o elektromagnetických vysokofrekvenčních systémech, které jsou uváděny i v Doktríně nizozemských ozbrojených sil. Konkrétně se může jednat o zbraně využívající účinku elektromagnetických impulsů – DEW (Directed Energy Weapons). Jelikož v současné době má AČR zastoupení v odborných panelech NATO RTO, zabývajících se touto problematikou, nabízí se tady další rozvoj vzájemné spolupráce. Např. úkol SCI-132 High Power Microwave Threat to Infrastructure and Military Equipment. Dalším důvodem je i skutečnost, že rozdíly ve výsledcích v tomto oboru nejsou mezi námi tak velké jako například u států, které se problematikou elektromagnetických zbraní zabývají mnohem intenzivněji a mnohem déle, jako např. USA, Německo, Velká Británie a Francie. V případě, že nizozemské ozbrojené síly budou nahrazovat stávající bojové letouny novými, jeví se tady pro Českou republiku možnost odkoupení nebo pronájmu starších letounů F-16.

Z hlediska neustálého ekonomického tlaku na snižování obranných výdajů jak v Nizozemsku tak i u nás, je možno vidět další perspektivní směr vývoje a tím i možnost vzájemné spolupráce v oblasti simulační a trenažérové techniky, která může přispět ke zkvalitnění a zlevnění výcviku. K významným nizozemským pracovištím patří Oddělení simulační techniky Fyzikální a elektronické laboratoře, která je součástí vědecko-výzkumné organizace TNO – Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek.

V obecné rovině ekonomické spolupráce lze nové možnosti pro české firmy hledat v oblasti strategických služeb, především pak v sektoru informačních a komunikačních služeb, kde by české firmy mohly působit jako dodavatelé nebo subdodavatelé softwaru pro nizozemské firmy. Další možností je získání nizozemských softwarových firem, které by v ČR založily své pobočky nebo vytvořily společné podniky. Předpokladem je budování image ČR jako „počítačové“ země.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že mezi hlavní priority modernizace a vyzbrojování ozbrojených sil Nizozemska patří především oblast námořní techniky, zejména z hlediska geografické polohy země. Velký důraz klade Nizozemsko na zabezpečení obrany v evropském kontextu a na svoji účast v mezinárodních operacích. Proto musí jednotky nizozemských ozbrojených sil být tak organizované a vybavené, aby mohly tvořit součást spojeneckých jednotek.

Pokud se týká srovnání možností a zájmů Nizozemska a České republiky, je nutno si uvědomit, že výkonnost naší ekonomiky se pohybuje z hlediska výše HDP a HDP na 1 obyvatele na úrovni 15—20 % ekonomiky Nizozemska. Stejný je i podíl našich obranných výdajů. Nizozemské ozbrojené síly jsou vybaveny podstatně modernější technikou a to jak u pozemních sil tak u letectva. Z toho vyplývají i rozdíly v naplánovaných modernizačních projektech, zvýrazněné orientací Nizozemska na námořnictvo. Styčné body je možno najít u stíhacích letounů, s tím, že ČR je o krok vzadu. Letouny F-16, které plánuje v budoucnu Nizozemsko nahradit novými typy se možná dostanou do naší výzbroje. Nizozemsko nahrazuje své helikoptéry novými, ČR je pouze modernizuje s cílem prodloužit jejich životnost. U pozemního vojska, kde Nizozemsko modernizuje tanky Leopard, ČR plánuje podstatnou redukci svých tanků. Naopak společná je snaha o rozvoj využití simulační a trenažérové techniky.

Literatura a další zdroje

- The Defence White Paper 2000. The Hague: Netherlands Ministry of Defence, 2000.
- The Netherlands Ministry of Defence – Security in a Changigng World. The Hague: Netherlands Ministry of Defence, Directorate of General Information NMD, 1999. 56 s.
- Royal Netherlands Army Doctrine Publication, part I : Military Doctrine, Royal Netherland Army. The Hague: Netherlands Ministry of Defence, 1999. 278 s.
- Defence and the Strategic Accord. The Hague: Netherlands Ministry of Defence, november 2002.
- English summary defencebudget. The Hague: Netherlands Ministry of Defence, 2001.
- Annual Report on Material Policy 1999. The Hague: Directorate-General of Meteriel, MoD, 2000.
- The Dutch defence-related industry. (Study – Price Waterhouse Coopers). Netherlands Ministry of Defence, 1998.
- FRANK, Libor, STOJAR, Richard. Trendy vývoje v oblasti bezpečnostní politiky států srovnatelných s Českou republikou. (Studie vědeckého úkolu TRENDY ÚSS 2003-S-1-036/S). Brno: Vojenská akademie v Brně, Ústav strategických studií, 2003. 12 s.
- VALOUCH, Jan. Vývojové trendy v oblasti vyzbrojování ozbrojených sil Nizozemska. (Studie vědeckého úkolu TRENDY). Brno: Vojenská akademie v Brně, Ústav strategických studií, 2003. 32 s.